

100 ΧΡΟΝΙΑ ΟΛΥΜΠΟΣ (Ζ') ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ Ο Γέρων του Ολύμπου

του Σωτηρίου Δ. Μασταγκά

Εβαρύνθη περιμένων. Αι Ευρωπαϊκαί συνδιασκέψεις φθάνουσι μέχρι της κορυφής Αγίου Ηλία του Ολύμπου και πάντοτε προκαλούσι την περιέργειαν και την δυσπιστίαν του γέροντος ασκητού.

- Ακόμη περί Ολύμπου τίποτε; Προβάλλεται το Κρητικόν ζήτημα. Πάντοτε αυτό.

Υπόκωφος στεναγμός ακούεται μακρόθεν και μία φωνή από των εγκάτων του όρους λέγει:

- Θέλουσι λοιπόν αφήσει την Ελλάδα ακέφαλον; Η κεφαλή είμαι εγώ. Εγώ ειμί ο δοξασμένος Όλυμπος, η έδρα των θεών. Ως και αυτός ο Κίσσαβος, ο κονιαροπατημένος, είνε ελεύθερος, ενώ εγώ ακόμη είμαι υπό τον ζυγόν.

Βαρύς μυκηθμός ηκούσθη, η γη εσεισθη, ο ουρανός εσκοτίσθη, τα υψικάρηνα δένδρα μετά τριγμού κατέπιπτον, τα άγρια ζώα, αίγαγροι, έλαφοι, δορκάδες, έτρεχον έντρομα προς πάσαν διεύθυνσιν. Κεραυνός μετά τρομεράς βροντής εξήστραψε και προς στιγμήν εφώτισε την φοβεράν σκηνήν. Μεθ' ό νεκρική σιγή επήλθε. Αίφνης την τρομεράν σιγήν διέκοψεν η φωνή του ασκητού του Ολύμπου.

- Έχει ο Θεός, μη απελπίζεσαι.

Δεν εύρισκεν άλλο να είπη όπως παρηγορήση και παρηγορηθή παρά την υπομονήν. Και δάκρυα περιέβρεξαν την ισχνήν παρειάν του γέροντος.

- Ήλπιζον να ζήσω και ιδώ την πατρίδα μου ελευθέραν. Τούτο υπήρξεν ο μόνος πόθος του βίου μου. Το τέρμα του βίου μου είνε εγγύς, αλλ' αι ελπίδες μου δεν επραγματοποιήθησαν.

Ο γέρων την ημέραν εκείνην κατέληφθη υπό ανυπομονησίας, εβαρύνθη περιμένων, και απεφάσισε να κατέλθη της κορυφής του Ολύμπου, όπου επί εξήκοντα έτη έμενεν ασκητεύων. Παρ' όλον τον αιώνα επί της ράχews, δεν εδειλίασε προ του εγχειρήματος και απεφάσισε πεζή να κατέλθη και, αντλών θάρρος εκ των ιδίων αυτού δυνάμεων, έλαβε την προς τα κάτω άγουσαν. Διερχόμενος δια των μερών, άτινα, νέος ών, επέρασεν ένοπλος τότε και σκιρτών, ησθάνθη τας δυνάμεις του επανερχομένας, τους πόδας στερεωτέρους και μένος πολεμικών κατέλαβε την καρδίαν του γέροντος. Ανεμνήσθη παλαιών ημερών και εις τα χείλη του ήλθεν η επωδός των Ολυμπίων οπλαρχηγών:

«Εγώ βεζίρη δεν ψηφώ,

πασά δεν προσκυνάω.

Πασά έχω το τουφέκι μου,

βεζίρη το σπαθί μου».

- Στάσου γέρον, τω λέγω, το τραγούδι αυτό το ήκουσα πολλάκις από τον πατέρα μου και

αναμνήσεις προσφιλείς έρχονται εις την μνήμην μου, αλλ' οι καιροί αυτοί παρήλθον και αι περιστάσεις μετεβλήθησαν. Δεν είνε, ώ γέρον, οι Τούρκοι οι εχθροί μας αλλ' οι Σλάβοι. Άκουσε λοιπόν το άσμα της εποχής το υπό της Μακεδονικής νεολαίας ψαλλόμενον:

«Δεν θα την πάρουν, ώ, ποτέ την γην των Μακεδόνων,
την γην αυτήν την ιεράν, το χάρμα των αιώνων...
Δεν θα την πάρουν!»

- Σε ευχαριστώ, φίλε μου, ότι με έφερες εις την πραγματικότητα, ο νους μου ανέτρεχεν εις παλαιούς χρόνους. Το όνομά σου μοι είνε γνωστόν, εγνώρισα τον πατέρα σου και και μαζί διήλθομεν ημέρας και νύκτας άγρυπνοι κατά τον Αγώνα, και χαιρω πολύ διότι σε συνήντησα. Εγώ απεφάσισα να περιέλθω την Μακεδονίαν και γνωρίσω την κατάστασιν, εάν σκοπεύης να πράξης το αυτό τότε βαδισωμεν ομού.

Απεδέχθην ευχαρίστως την πρότασιν του γέροντος του Ολύμπου και οι δύο ομού ελάβομεν την προς τον Άγιον Θεόδωρον άγουσαν. Από του επινειου τούτου απλούται ο απέραντος Θερμαϊκός κόλπος, αύρα ελαφρά ρυτιδοί την γαληνιαίαν θάλασσαν. Μακρόθεν διακρίνεται ως μέλας όγκος η Κασσάνδρα και ο κορμός της Χαλκιδικής χερσονήσου. Βορειότερον και εφ' όσον προχωρούμεν προς την Κατερίνην αναφαίνεται το ακρωτήριο Απανωμής. Αίφνης ο γέρον με ερωτά, δεικνύων δια του δακτύλου μικρά ατμόπλοια βαινοντα μετ' αστραπιαίας ταχύτητος, τι είνε και εις ποίον έθνος ανήκουσιν.

- Είνε τα αντιτορπιλλικά μας, τω απαντώ, μετά τινος υπερηφανείας.

Εν τω μεταξύ τω εξήγησα πως δια του μονοδράχμου λαχείου το έθνος αποκτά κατ' έτος εν τοιούτον, πως ήλλαξαν τα τηλεβόα και έγειναν ταχυβόλα και πως τα τουφέκια εγένοντο επαναληπτικά. Εχάρη υπερμέτρως ο συνομιλητής μου και δια πρώτην φοράν μειδιάμα επεφάνη επί των χειλέων του.

- Αλλά τότε, υπέλαβε, το καρυοφύλλι μου, όπερ φυλάττω εκεί επάνω ως κόρην οφθαλμού, καταντά ανωφελές.

Δεν ήθελε να ειπη άχρηστον από ευλάβειαν προς το αρχαίον κειμήλιον, όπερ ήτο το μόνον κόσμημα της καλύβης του. Μετ' ολίγον η φέρουσα ημάς άμαξα διερχομένη γεφύρας και ρυάκια σταματά εις Κατερίνην. (...)

***

Εν Λαρίσση ο γέρον βλέπων απέναντι τον Όλυμπον κατελήφθη υπό νοσταλγίας, επεθύμησε την καλύβην του και την χιονοσκεπή κορυφήν. Είνε εσπέρας φθινοπωρινόν, άνεμος ελαφρός από της κορυφής του Ολύμπου κατερχόμενος σειει τα δένδρα και τους θάμνους και επισπεύδει την πτώσιν των φύλλων. Ψύχος ελαφρόν αναγκάζει τους υπαιθρίους περιπατητάς να επισπεύσωσι το βήμα. Ο Πηνειός ρέει ησύχως, ο άνεμος επιχέεται ως σκιά φεύγουσα επί των θολών υδάτων του. Ο επί της αριστεράς όχθης κήπος ερημούται ολοέν περιπατητών, τα δένδρα κλίνουσι τον αυχένα, αι κορυφαί κιτρινίζουσι, προάγγελοι του χειμώνος.

Είνε πρωΐα, ετοιμαζόμεθα προς αναχώρησιν, ο γέρον δια τον Όλυμπον, εγώ δε σιδηροδρομικώς δι' Αθήνας. Προ του αποχωρισθώμεν ο γέρον του Ολύμπου αποτεινόμενος προς εμέ λέγει:

- Δύο τινά με ηχαρίστησαν πολύ, η προσεχής ένωσις της Κρήτης και η αποπεράτωσις του σιδηροδρόμου Αθηνών-Λαρίσσης, ούτινος η προέκτασις έφθασε τας υπωρείας του Ολύμπου. Τοιουτοτρόπως ο Όλυμπος επλησίασε τας Αθήνας. Είνε τούτο μία παρηγορία δι'εμέ. Δια την Κρήτην χαιρω πολύ και διότι πολλά τέκνα της ηρωϊκής μεγαλονήσου έπεσον ενδόξως εν Μακεδονία και πολλοί Κρήτες οπλαρχηγοί και αγωνιστές επεδείξαντο απaráμιλλον ανδρείαν εν τω αγώνι της Αμύνης. Δια τους εν Αθήναις παραγγέλω σοβαρωτέραν εργασίαν

εν τη Βουλή και στρατιωτικήν σύνταξιν της χώρας.

Ταύτα ειπών ο γέρων του Ολύμπου έλαβε την προς τα Τέμπη άγουσαν, ο άνεμος του Ολύμπου πνέει ισχυρώς και συρίζει οξέως αναρριπίζων την πολιάν κόμην του ασκητού και σείων ισχυρώς τα κράσπεδα του χιτώνος του. Είνε ο χαιρετισμός του υψιβρεμέτου, από των κορυφών του Ολύμπου, καλών τον γέροντα πλησίον του.

Μερικά πληροφοριακά στοιχεία

Στα 1909 ο Ανδρέας Ι. Αρβανίτης συνέγραψε και εξέδωσε το χρήσιμο για την εποχή του βιβλίο με τίτλο «Η Μακεδονία εικονογραφημένη, εν Αθήναις, 1909», από το τυπογραφείο και τις εκδόσεις Παπασπύρου. Στις 240 σελίδες του βιβλίου παρέχονται πολλές γεωγραφικές και ιστορικές πληροφορίες για τις περισσότερες περιοχές της σκλαβωμένης ακόμη Μακεδονίας. Με πρακτική και συστηματική διάρθρωση της ύλης ο συγγραφέας σκιαγραφεί με τον καλύτερο τρόπο την εικόνα της εποχής. Το έργο είναι εμπλουτισμένο με πολλές ωραίες φωτογραφίες από πόλεις και τοπία της Μακεδονίας. Προς το τέλος του βιβλίου, στις σελίδες 210-230, είναι καταχωρισμένο το εκτενές και διεξοδικό κείμενο με επικεφαλίδα «Ο Γέρων του Ολύμπου», του οποίου αναδημοσιεύονται πιο πάνω μόνον η εισαγωγή (αρχή) και το ακροτελεύτιο τμήμα. Το κείμενο συνοδεύεται από φωτογραφίες του Ανδρέα Αρβανίτη, του πατέρα του Ιωάννη Αρβανίτη (εκ Χαλκιδικής ορμώμενου, αγωνιστή, αντισυνταγματάρχη του Πεζικού) και ένα σκίτσο του γέροντα του Ολύμπου, με μακριά άσπρα μαλλιά και γένια και το ραβδί του.

Ο Ανδρέας Αρβανίτης ήταν ιατρός και γενικός γραμματέας του Παμμακεδονικού Συλλόγου των Αθηνών. Την ίδια περίοδο στο Σύλλογο διετέλεσε μέλος του διοικητικού συμβουλίου και ο Λιτοχώριτης Αθανάσιος Λασπόπουλος, που αρθρογραφούσε στο περιοδικό ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΝ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ το οποίο εξέδιδε ο Σύλλογος από το 1908 και για αρκετά χρόνια.

Ως λογοτεχνικό κείμενο ο Γέρων του Ολύμπου μπορεί να χαρακτηριστεί ως διήγημα ηθογραφικό-ιστορικό-περιγραφικό. Εκτός από τον γέροντα, που ανήκει στη μυθοπλασία, δηλαδή στην επινόηση και τη φαντασία του συγγραφέα, όλα όσα περιλαμβάνει (ο χρόνος, ο χώρος, τα πρόσωπα, τα γεγονότα κλπ) είναι εξ ολοκλήρου πραγματικά. Στον κεντρικό ήρωα-μύθο, που είναι ο Γέρων του Ολύμπου, επικεντρώνεται η επιλογή του θέματος και έτσι αποτυπώνεται ένας πετυχημένος συνδυασμός αφήγησης, διαλόγου και περιγραφής με μια σωστή διάρθρωση της πλοκής. Από τον Προφήτη Ηλία και τον Άγιο Θεόδωρο (Στόλο) του Λιτοχώρου ξεκινά ένα οδοιπορικό που διασχίζει ολόκληρη τη Μακεδονία με κατάληξη τη Λάρισα και τα Τέμπη, πλουτισμένο με ιστορικά, γεωγραφικά και άλλα στοιχεία, μέσα από την αφηγηματική διαδικασία που συνδυάζεται με τον διάλογο. Η προσωποποίηση του Ολύμπου και η μυθοποίηση του ολύμπιου γέροντα αγωνιστή προσδίδουν στο κείμενο ζωντάνια και παραστατικότητα και καθιστούν τη διήγηση ιδιαίτερη και δραστική.

Στην εφημερίδα ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ της Θεσσαλονίκης, στο φύλλο της 9ης Ιουνίου 1926, είναι αναδημοσιευμένο ένα μικρό απόσπασμα του κειμένου. Η Μακεδονία είναι πλέον ελεύθερη και ελληνική και ο συντάκτης της εφημερίδας συμπληρώνει στο τέλος:

«Πέρασαν κάμποσα χρόνια τώρα. Κι' ο Γέρων του Ολύμπου δεν υπάρχει πεια. Δεν ξέρω πως ανασκαλεύοντας από προχθές, τον ανεκάλυψα πανομοιότυπον σε μια παληά και σκονισμένη βιβλιοθήκη.

- Αυτός είνε!

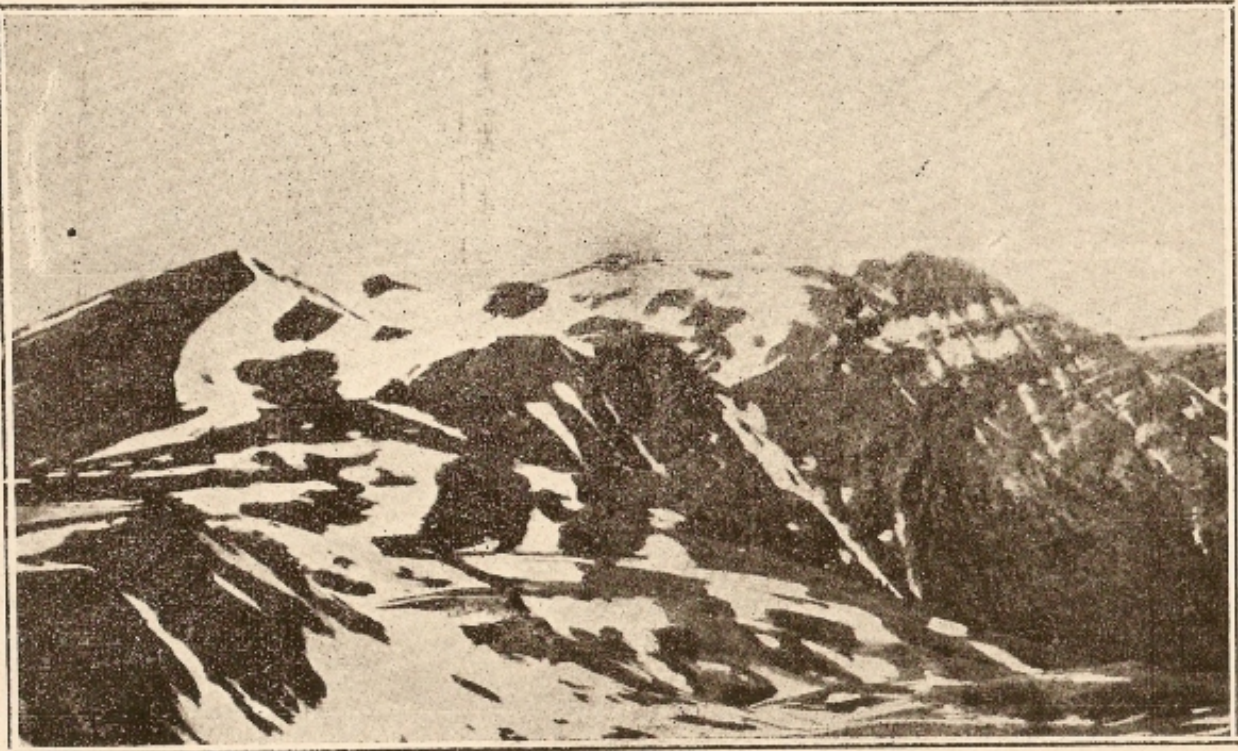
Τον έδειξα και στους άλλους, μα κανείς δεν τον ανεγνώρισε. Τον είχαν ξεχάσει.

- Είνε ο Γέρων του Ολύμπου, τους είπα.

- Ούφ! Τέτοια πράγματα μας ξετρύπωσες και σύ τώρα! ...»

Λί ψηλότερες κορυφές τοῦ Ὀλύμπου
(Διός, Δόξης καὶ Βενιζέλου)

Όλος ο όγκος τῶν μεγάλων κορυφῶν τοῦ Όλύμπου.
(Άγιος Αντώνιος, Σχόλειον, κορυφαί Διός, Δόξης καί Βενιζέλου καί μέρος τῆς Αγ. Τριάδος)